

Statsforvalteren

i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus

Vår dato:

02.06.2026

Vår ref:

2026/20957

Deres dato:

Deres ref:

KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENTET
Postboks 8013 DEP
0030 OSLO

Saksbehandler, innvalgstelefon
Anna Marøy Ulvestad, 32266979

Statsforvalteren ønsker å informere departementet om utfordringer knyttet til vannforskriften som juridisk skranke.

Bakgrunn

Statsforvalteren ønsker å orientere Klima- og miljødepartementet om at vi sitter med et flertall søknader etter forurensningsloven hvor miljømålene etter vannforskriften er til hinder for å kunne gi tillatelse. På bakgrunn av dette ser vi med stor bekymring på hvilke konsekvenser vannforskriftens strenge juridiske skranke har for samfunnsutviklingen i våre kommuner. Vi ser et behov for ytterligere veiledning og vurdering av handlingsrom

Utfordringer knyttet til vannforskriften ved behandling av nye tiltak

En stor andel av vannforekomstene i vår region er i risiko for å ikke nå målet om god økologisk tilstand innen 2033. Dette medfører en økende utfordring ved behandling av søknader etter forurensningsloven om virksomhet eller tiltak som innebærer utslipp til vann.

Etter forurensningsloven § 11 femte ledd skal forurensningsmyndigheten, ved vurdering av om tillatelse skal gis og ved fastsettelse av vilkår etter § 16, legge vekt på de forurensningsmessige ulempene tiltaket vil medføre sammenholdt med de fordeler og ulemper som tiltaket for øvrig vil medføre. Bestemmelsen gir uttrykk for en skjønnsutøvelse som er tillagt forurensningsmyndigheten. Det skal legges stor vekt på forurensningsmessige hensyn, men også andre relevante hensyn kan tillegges vekt, herunder samfunnsnyten av tiltaket.

Skjønnsutøvelsen etter forurensningsloven § 11 femte ledd begrenses imidlertid av pliktene som følger av vannforskriften. Etter vannforskriften §§ 4-7 «skal» tilstanden i en vannforekomst beskyttes mot forringelse, forbedres og gjenopprettes med sikte på at vannforekomstene skal ha minst god økologisk og god kjemisk tilstand/potensial. Vannforskriften §§ 4-7 utgjør dermed en rettslig skranke for hvilke utslipp det kan gis tillatelse til etter forurensningsloven.

Tidligere signaler fra Miljødirektoratet har vært at det i vannforekomster med moderat tilstand bare kan gis tillatelser til utslipp som ikke er målbare i resipienten. Hvis et kvalitetselement allerede er i laveste statusklasse, regnes enhver målbar forverring som forringelse, selv om den er kortvarig. I

E-postadresse:
sfospost@statsforvalteren.no
Sikker melding:
www.statsforvalteren.no/melding

Postadresse:
Pb 325
1502 Moss

Besøksadresse:
Moss: Vogts gate 17
Drammen: Dr. Hansteinsgate 9
Oslo: Stensberggata 27

Telefon: 69 24 70 00
www.statsforvalteren.no/os
Org.nr. 974 761 319

vårt embete har 37,5 % av de naturlige vannforekomstene moderat eller dårligere tilstand. For disse vannforekomstene har vi dermed få muligheter til å tillate nye tiltak.

Ved vurderingen av om miljømålene i vannrammedirektivet er oppfylt i en konkret sak, fører prinsippet om ikke-forringelse til at det ikke kan foretas avveining eller balansering av interesser. Forurensningsmyndigheten er dermed forpliktet til å avslå en søknad dersom det omsøkte tiltaket kan føre til forringelse av statusen i den berørte overflatevannsforekomsten eller sette oppnåelsen av minst god overflatevannsstatus i fare, med mindre prosjektet kan tillates etter unntaksregimet i vannforskriften § 12.

Vannforskriften § 12 første ledd bokstav b åpner for at ny bærekraftig aktivitet som medfører forringelse av miljøtilstanden kan gjennomføres, men kun der tilstanden forringes fra «svært god» til «god». I tillegg må vilkårene i § 12 annet ledd være oppfylt. I vårt embete er i underkant 10 % av vannforekomstene klassifisert med svært god tilstand.

I saker der omsøkte utslipp vil være i strid med miljømålene fastsatt i vannforskriften §§ 4-7, og de berørte vannforekomstene ikke har svært god økologisk tilstand, kan ikke Statsforvalteren vektlegge samfunnsnyttene i vurderingen, slik som ved forurensningsloven § 11 femte ledd. I slike tilfeller skal miljømålene legges til grunn uten unntak, og omsøkte utslipp kan ikke tillates med bakgrunn i nyttehensyn.

Statsforvalteren støtter vannforskriftens formål om helhetlig beskyttelse og bærekraftig bruk av vannforekomstene. Vi vurderer også at tilstanden i Oslofjorden gjør at vi må håndheve alle utslippssøknader strengt. Samtidig ser vi at det er behov for flere boliger og styrket næringsutvikling i flere av kommunene i vårt embete. Tidligere i vår har Statsforvaltere i supplerende tildelingsbrev fått et ekstra oppdrag med å bidra til styrket næringsutvikling. Vi ser allerede at det her er tydelige målkonflikter.

Videre opplever vi at mange kommuner har for få ressurser og kompetanse til å gjøre vurderinger etter vannforskriften i planfasen. Når søknaden etter forurensningsloven kommer til oss, burde konsekvenser for vannforekomstene allerede vært vurdert.

Relevante saker og behov avklaringer

Vi sitter nå med flere saker hvor forringelse eller vanskeliggjøring av miljømåloppnåelse kan hindre tillatelse etter forurensningsloven §11. På bakgrunn av tilstanden i Oslofjorden og tilhørende vassdrag ser vi at dette vil utgjøre en utfordring for alle større utbyggingsprosjekt i regionen fremover. Her inngår prosjekt som utbygging av vei, utvidelse og oppgradering av avløpsrenseanlegg, nye akvakulturanlegg og utvikling av industri.

Ved behandling av søknader ser vi derfor et behov for flere avklaring angående blant annet målbart utslipp, bruk av restkapasitet og nedstrøms påvirkning av utslipp.

Eksempelsaker

- Søknad om utvidet tillatelse til avløpsrensing i Hol kommune
- Søknad om landbasert akvakultur i Ål kommune
- Ny parallelltunnel E134 Drøbak - Hurum
- Viken park
- Aurskog Høland- begrenset tillatelse til avløpsrenseanlegg (klagesak).
- Enebakk- strengere renskrav enn omsøkt (klagesak)

Målbart utslipp og nedbørsfelt

I tidligere veiledning fra Miljødirektoratet er det lagt til grunn at det ikke kan gis tillatelse til utslipp som er målbare i vannforekomster med moderat økologisk tilstand. Statsforvalteren vurderer at det her er behov for en tydeliggjøring av hva som skal anses som et målbart utslipp, herunder hvilke kriterier som skal legges til grunn for vurderingen.

Videre er det behov for avklaring av hvor langt oppstrøms det skal tas hensyn til vannforekomster som ikke når miljømålet om god økologisk tilstand. Dette gjelder særlig i situasjoner der utslipp skjer i en vannforekomst med god tilstand, men utslippet kan ha konsekvenser for en nedstrøms vannforekomst med lavere miljøtilstand. Dette er særlig viktig med tanke på nedbørsfeltet til Oslofjorden.

Restkapasitet

For vannforekomster som per i dag er klassifisert med god økologisk tilstand, foreligger det en restkapasitet som etter gjeldende regelverk kan benyttes til nye utslipp uten at dette kommer i konflikt med vannforskriftens miljømål. Statsforvalteren vurderer imidlertid at det er behov for en avklaring av hvem som skal ha rett til å disponere denne restkapasiteten.

Det er særlig spørsmål om hvorvidt restkapasiteten skal tildeles etter førstemann-til-mølla-prinsipp, eller om samfunnskritisk infrastruktur og andre prioriterte samfunnsformål må/kan gis forrang ved vurdering av nye utslippstillatelser. En slik avklaring vil være avgjørende for helhetlig forvaltning av vannforekomstene i regionen, samt for en forutsigbar utvikling av kommunene og næringsvirksomhet.

Videre oppfølging

På bakgrunn av et økende antall saker hvor vannforskriften er til hinder for næringsutvikling og samfunnskritisk infrastruktur mener vi at det er nødvendig med klarere veiledning på området. Vi ber også om departementets syn på gjeldende regelverk knyttet til målkonflikten mellom miljømålene i vannforskriften og tilrettelegging for økt næringsutvikling og boligbygging.

Med hilsen

Jan Tore Sanner
statsforvalter
Klima- og miljøvernavdelingen

Karsten Butenschøn
avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent